

ÖZ

Yazar	: Ali İhsan ÇEVİK,
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim dalı	: Türkoloji
Bilim dalı	: Edebiyat
Tezin niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa sayısı	: xvii+145
Mezuniyet tarihi	: ..../..../ 2014
Tez danışmanı	: Dr. Ulanbek ALİMOV

KIRGIZ KÜLTÜRÜNDE

NİNİNİ SÖYLEME GELENEĞİNİN ARAŞTIRILMASI

Anneliğin doğası gereği en sıcak ilişkilerin ilki ve beklide en güçlüsü, doğumla birlikte başlar. Modernleşmenin getirdiği olumsuz sonuçlar nedeniyle aradaki ilişkilerde zayıflama olsa bile, kesin bir yok oluştan bahsetmek mümkün değildir. Anneler çocuklarını avutmak, uyutmak, neşelendirmek, sevmek, onunla oynamak ya da oyalamak için çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Ninni, işlevselliği ve kalıcılığı açısından değerlendirildiğinde geliştirilen yöntemlerin içerisinde en uzun ömürlüsü, anne ve çocuk açısından da en faydalısı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda anne, çocuğuna ninni söylerken maddî manevî duygularını, dileklerini, ümitlerini, sevinçlerini, hüznelerini, üzüntülerini, endişelerini ve korkularını kelimelere dökerek hem kendini rahatlatmakta hem de çocuğuyla bir nevi haldaş olmaktadır. Kuşkusuz, anne kucağında birebir temas, beşikte ritmik sallayış ve buna refakat eden sevgi dolu melodisiyle anne sesi çocuğun güven duygusunun ve müzik zevkinin temelini oluşturmaktadır.

Araştırma ve derlememiz sırasında yapmış olduğumuz tahlillere bakıldığında ninnilerin; bebekleri ve çocukları uyutmanın çok ötesinde, onları eğitmek, dilini ve kültürünün temellerini öğretmek için söylendiği anlaşılmaktadır. Metinler incelendiğinde Kırgız toplumunun geleneksel kültür hayatı, sosyal ve manevi dünyası, günlük hayatta kullandıkları araç ve gereçleri, akrabalık adları, giyim eşyaları, yemekleri, meslekleri, sosyal hayat ile ilgili kelime, kavram ve terimlerden hiçbirinin dışarıda bırakılmadığı görülmektedir.

Bütün insanlar için ortak olduğu bilinen ninni türünün, Kırgız Kültür geleneğinde taşıdığı önem ve özelliklerin ortaya konulması amacıyla hazırlanan bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında ninni metninden hareketle ninninin ortaya çıkış sebebi ve ninni türüyle ilgili genel bilgi verilmiştir. Birinci bölümde önce ninni üzerine yapılan çalışmalar değerlendirilmiş ardından ninninin tanımları ve kullanım alanları ele alınmıştır. İkinci Bölümde ninnilerin ayrılmaz bir parçası olan beşik tanıtılmış ve beşikle ilgili yapılan kültürel uygulamalara yer verilmiştir. Üçüncü Bölümde kaynak ve literatür taramasıyla elde edilen ninniler ile derleme sırasında bulunan ninnilerin konularına göre sınıflandırması yapılmıştır. Ele alınan ninniler Kırgız Türkçesinden Türkiye Türkçesine Latin harfleriyle aktarılmaya çalışılmıştır.

Ninnilerin basit sözlü manzum eserlerden ibaret olmadığı, insanlığın devamının işareti ve ait olunan kültürün temsilcisi ve bu bağlamda nesillere aktarım yapmanın türküleri olduğu sonuç kısmında belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ninni, beşik, kültür

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: АЛИ ИХСАН ЧЕВИК
Үниверситет	: Кыргыз- Түрк «Манас» Үниверситети
Анабилим далы	: Түркология
Багыты:	: Адабият
Иштин сыпаты	: Магистрдик Диссертация
Бетерин саны	: xvii+145
Бүтүрүү датасы	: ...../...../2014
Илимий жетекчи	: ДК. УЛАНБЕК АЛИМОВ

КЫРГЫЗ МАДАНИЯТЫНДА БЕШИК ЫРЛАРЫНЫН ИЗИЛДЕНИШИ

Жаратылышта же болбосо бүткүл дүйнө жүзүндө эң жылуу мамилелердин алгачкысы жана эң бекеми, эне болгондон кийинки эне менен баланын бири бирине болгон мамилеси экендиги баарыбызга маалым. Бирок бүгүнкү күндө эне менен баланын бири бирине болгон мамилеси да заманга жараша өзгөрүүдө. Албетте биротоло өзгөрдү деп да айтууга болбойт.

Байыркы мезгилдерден бери энелер наристелерин соротуу, уктатуу, эркелетүү же жакшы көрүү үчүн ар кандай усулдарды чыгарышкан. Ал эми бешик ыры булардын ичинен эң маанилүүсү жана пайдалуусу болуп эсептелет. Кыргыз элинин бешик ырларында эненин балага болгон мээрим, сүйүүсү, каалоо-тилектери чагылдырылып, жадагалса, кайгы муундары да кошо айтылган. Бешик ырлары баланы соротуу же уктатуу максатында гана эмес, ага дүйнөнү танытуу, жашоонун жакшы жаман жактарын айтып берүү, танытуу максатында да ырдалган.

Кыргыздардын жашоосунда маанилүү орунду ээлеген бешик ырларынын кыргыз маданиятында кандай мааниге ээ экендиги, алардын өзгөчөлүктөрүн изилдөө жана уйрөнүү максатында жазылган бул диссертация киришүү бөлүмүндөн жана үч бөлүмдөн турат.

Изилдөө жана экспедиция убагында жасалган анализдердин натыйжасында: бешик ырлардын наристени уктатуу үчүн гана эмес, муну менен бирге наристени тарбиялоо, тилдин жана маданияттын негиздерин үйрөтүү үчүн да колдонулганы баарыбызга маалым болду. Топтолгон материалдарда колдонулган тушунуктор жана теримдер кыргыз элинин жашоо тиричилиги, үрп- адаты, күнүмдүк жашоо керекчелери, тамак-аш жана башка ушул сыяктуу тушунукторду да чагылдырган.

Киришүүдө бешик ырларынын пайда болуу себеби жана бешик ырлар жөнүндө жалпы маалымат берилди. Биринчи бөлүмдө бешик ырлар жөнүндө жазылган жана жарыяланган бардык эмгектер каралып, андан соң алардын түшүндүрмө жана эрежелери талкууланды. Экинчи бөлүмдө бешик ыры менен дайыма тыгыз байланышта болгон бешиктин өзү жана алардын кыргыз маданиятында ойногон ролу жөнүндө терең маалымат берилди. Ал эми үчүнчү бөлүмдө ар кандай булактардан жана экспедициянын натыйжасында жыйналган бешик ырлар мазмунуна карата

классификацияланды. Эң акырында диссертацияда берилген бешик ырлардын баары кыргыз тилинен түрк тилине которулуп, латын тамгалары менен жазылды.

Ачкыч сөздөр: Бешик ыры, бешик, маданият

АБСТРАКТ

Выполнил	: АЛИ ИХСАН ЧЕВИК
Университет	: Кыргызско-Турецкий Университет Манас
Направление	: Тюркология
Описание работы	: Магистерская диссертация
Количество страниц	: xvii+145
Дата окончания	: ...../...../2014
Научный руководитель	: ДК. УЛАНБЕК АЛИМОВ

ИССЛЕДОВАНИЕ И ПЕНИЕ КОЛЫБЕЛЬНЫХ В КЫРГЫЗКОЙ КУЛЬТУРЕ

Первый из самых горячих и пожалуй, самых мощных отношений в мире является отношение между матерью и ребенком. В данный момент эта связь или отношение между матерью и ребенком слабеет и портится с каждым годом. Но естественно они портятся не у всех.

Мамы, чтобы утешить, усыпить, любить и баловать своих детей, разработали различные методы. И одним из этих методов является колыбельные. В содержании колыбельных также отражаются самые лучшие пожелания и молитвы не только мамы, но и родных, как отец, сестра, бабушка и т.д.

Диссертация, которая состоит из трех разделов и введение была подготовлена с целью выявления свойств и совокупность колыбельных в Кыргызской культуре и традициях. В разделе введение были исследованы причины появления колыбельных, а затем дана общая информация о колыбельных.

В результате анализа материалов собранных в экспедиции было выяснено, что колыбельные используются не только для утешения ребенка. В тот же момент колыбельные учат младенцев и детей основам культуры и языка. Так как ребенок еще маленький, все это передается ему через колыбельные. Кроме этого в результате этого анализа выяснилось, что в колыбельных используются все понятия и термины касающиеся традиционной жизни кыргызского народа, социально-духовного мира, всего необходимого в повседневной жизни, одежды и еды и наконец, социальной жизни.

В первом разделе сначала было рассмотрено все работы об этой теме, а затем было все определения и использование колыбельных Кыргызской литературе. Во втором разделе даны культурные деятельности колыбели, которые являются неотъемлемой частью колыбельных. В третьем разделе колыбельные, которые собраны из разных источников и в результате экспедиции были классифицированы по темам. После чего собранные из разных источников колыбельные были переведены на турецкий язык латинскими буквами

Ключевые слова: колыбельные, колыбель, культура.

ABSTRACT

Masters Thesis	: Ali İhsan ÇEVİK
University	: Kyrgyz-Turkish Manas University
Department	: Turkology
Discipline	: Literature
The nature of the thesis	: Master's Thesis
Number of pages	: xvii+145
Date of graduation	: ..../..../2014
Supervisor	: Dr. Ulanbek ALİMOV

RESEARCH OF TRADITION OF SAYING LULLABY ON KYRGYZ CULTURE

Due to the nature of motherhood, first of all the warmest relationship and perhaps the most powerful begins with birth. Even if getting weak in relationships due to the adverse consequences of modernization, it isn't possible to talk about a certain extinction. Mothers, developed various methods to comfort, put to sleep, to cheer, to love or to play with their children.

When lullabies are evaluated in terms of functionality and durability of developed methods, it represents itself as the most long-lived one, related to the benefit of mother and child. In this context, while mother is singing lullabies to her child, she is pouring her financially and emotionally feelings, wishes, hopes, joys, sorrows, grief, anxiety and fear into words, so she is relieving herself and shares same situations with her child. Undoubtedly, the personal contact in mother's lap, the rhythmic shaking in the cradle and the accompanied lovely melody of mother, the child constructs its confidence and also its basis of music taste.

Lullaby species is common known by all people and takes also an importance in the tradition of Kyrgyz culture. This work has been prepared in order to reveal the characteristics and to give general information about the topic in three parts. In the introduction part, there is given information's and evaluations about research's of the topic and also the explanation and usage. The second part represents the cradle and also the cultural methods of it, which is a major part of lullabies.

Research, evaluations and results about lullaby, conclude that the aim of lullaby isn't just putting the children to sleep, beyond them, rather to educate, to teach the basics of the language and culture. The examining elucidations of texts, illustrates and points out the traditional culture of Kyrgyz society, the world of social and spiritual life, the tools and materials used in their daily life, kinship names, clothing accessories, foods, occupations, words related to the social life and concept or terms in the language.

On the last part, subjects of the lullabies are listed according to collection from examinations of literature and source and their classification was made according to their topics. Lullabies that were taken in hand were tried to translate from Kyrgyz Turkish, to

Turkey Turkish by using Latin alphabets. It was stated at the result part that lullabies aren't just a simple written averse work, but also are the mark of continuation of humanity, and the representative of belonged culture that they will transfer to further generations.

Key Words: lullaby, cradle, culture